

Planeringsstrategi

Öckerö kommun 2024

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Inledning	3
Vad är en planeringsstrategi?	3
Vad är en översiktsplan?	4
Översiktsplan, <i>Utblick Öckerö</i>	4
Ändrade planeringsförutsättningar av betydelse.....	5
Lagändringar med mera.....	5
Riksintressen	6
Nationella och regionala mål, planer och program.....	6
Mellankommunala intressen	7
Den digitala samhällsbyggnadsprocessen	7
Nya kommunala mål, planer, program och strategier	8
Uppföljning och utvärdering	10
Metod	10
Resultat av enkät	10
Länsstyrelsens granskningsyttrande	10
Innehållskraven enligt Plan- och bygglagen 3 kap. 3-5 §§.....	12
Bedömning av TÖP/FÖP.....	13
Bedömning av följduppdrag.....	14
Bedömning av övriga program och strategier	15
Samlad bedömning av översiktsplanens aktualitet	17
Bostadsutveckling.....	18
Att leva på alla öar året runt	18
Hållbart resande och kommunikation mellan öarna	19
Kommunal service och verksamheter	19
Översvämning.....	20
Förorenad mark.....	21
Fortsatt översiktsplanearbete 2024-2028	22

Beslutsdatum:	2024-06-10
Beslutande:	Kommunfullmäktige
Giltighetstid:	Tills vidare
Dokumentansvarig:	Samhällsplanerare
Upprättad av:	Ida Brogren och Janna Petersson

Sammanfattning

Planeringsstrategin sammanställer de förändringar som skett i lagar, regler och förordningar på nationell nivå som påverkar kommunens översiktliga planering. Vidare redovisas kortfattat de regionala riktlinjer och vägledningar som tagits fram efter att kommunens översiktsplan antogs i juni 2018 samt kommunens egna mål, planer och program.

Översiktsplanen utvärderas utifrån innehållskraven i Plan- och bygglagen (PBL) och bedöms utifrån Länsstyrelsens granskningsyttrande. Vidare har en enkät skickats ut till politikerna i Kommunstyrelsen, samtliga verksamhets- och enhetschefer samt berörda tjänstepersoner inom Strategisk samhällsutveckling och Miljö- och samhällsbyggnad för att utvärdera översiktsplanens aktualitet och användbarhet.

Öckerö kommuns översiktsplan *Utblick Öckerö* anses i stort fortsatt vara aktuell och de fem strategierna som anges i ÖP på 5 fingrar stämmer överens med den inriktning som fortsatt gäller för kommunens långsiktiga utveckling. Nya lagar, förändrade riksintressen och miljö kvalitetsnormer, nationella vägledningar och regionala planer utgör dock viktiga underlag vid en kommande översyn av översiktsplanen. Kommunen har även en stor andel nya underlag i form av policyer och riktlinjer som antagits efter översiktsplanen, vilket också påverkar framtida arbete med översiktsplanen.

Under kommande 4 årsperiod 2024-2028 föreslås följande arbete med översiktsplanen prioriteras:

- Börja med havsområdet genom projektet Blå ÖP (2025)
- Följa utvecklingen av regler, nationella specifikationer och vägledningar för digital ÖP.
- Översyn av markområdena föreslås påbörjas nästa mandatperiod.
- Ny digital ÖP i samband med uppdatering av översiktsplan.

Arbetet med Översiktsplanen kan med fördel kopplas ihop med kommunens mandatmålsarbete för att nå ut längre och bredare i organisationen och på det sättet implementeras i det dagliga arbetet och kopplas an till ordinarier uppföljningsprocesser.

Inledning

Vad är en planeringsstrategi?

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan (ÖP) som anger kommunfullmäktiges syn på kommunens långsiktiga strategiska utveckling. Sedan 1 april 2020 är det obligatoriskt för kommunfullmäktige att anta en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan under de två första åren efter ett ordinarie val. Syftet med planeringsstrategin är att utvärdera om förvaltningarna arbetar utifrån de riktlinjer och rekommendationer som finns och om utvecklingen i kommunen följer den inriktning som anges. Planeringsstrategin ska göra översiktsplanen mer operativ och användbar, vilket kan ge nyttoeffekter i form av tydligare och mer långsiktig styrning av kommunens utveckling, en tydligare koppling till kommunens vision och mål och bidra med underlag till framtida mål för att kunna förnya visionen.

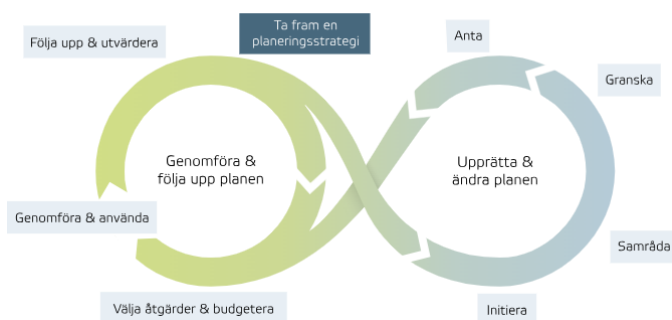
I samband med framtagandet av planeringsstrategin ska kommunen ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet samt kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering. Kommunen ska även bedöma i vilken utsträckning planerna är aktuella. Planeringsstrategin kan ändras under mandatperioden. För Öckerö kommun innebär detta att kommunfullmäktige behöver anta sin första planeringsstrategi senast den 11 september 2024. Om detta inte sker anses översiktsplanen i sin helhet, inklusive tillägg, vara inaktuell. En inaktuell översiktsplan innebär en försvårad och ineffektiv handläggning av kommunens alla ärenden som rör mark- och vattenanvändning.

Strategi för kontinuerlig översiktsplanering

Kravet om planeringsstrategi aktualiserar behovet av en strategi för kontinuerlig översiktsplanering. En strategi och modell framåt bygger på tre grundprinciper:

- Planeringsstrategin har en tydlig och strategisk roll i den kontinuerliga översiktsplaneringen.
- Redovisningen av kommunens översiktsplan bygger på en samlad redovisning som kan ändras efter hand genom tillägg av till exempel geografiska och tematiska fördjupningar.
- Samspelet mellan arbetet med planeringsstrategi och andra processer i kommunen som knyter an till den översiktliga planeringen behöver stärkas. Det gäller till exempel mandatmålsarbetet, Kommunstyrelsens verksamhetsplan och planprioriteringen.

Planeringsstrategin pekar ut behov av fortsatt översiktsplanering under mandatperioden. I enlighet med Kommunfullmäktiges beslut om planeringsstrategi kan Kommunstyrelsen därefter besluta om uppdrag om fortsatt översiktsplanering. En process med kontinuerlig uppföljning är ett sätt att genomföra intentionerna i översiktsplanen och även skapa underlag för kommande planprioriteringar.

Figur 1 Illustration över kontinuerlig översiktsplanering. (bild: Boverket)

Vad är en översiktsplan?

En översiktsplan är kommunens långsiktiga verktyg som visar viljeinriktningen för hur kommunens mark- och vatten samt befintlig bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste styrdokument. De frågor som behandlas i en översiktsplan är exempelvis vilka områden som ska bebyggas och hur de ska bebyggas, vilka områden som behöver särskilt skydd och hur de ska skyddas, vilka miljörisiker som förekommer och hur de ska beaktas. Till översiktsplanen kan ändringar tas fram, antingen som fördjupningar som avser ett avgränsat geografiskt område (FÖP) eller som tematiska tillägg (TÖP) som behandlar en specifik fråga, exempelvis vindbruk.

Informationen i översiktsplanen kan bland annat användas till:

- av allmänheten för att få information om kommunens utvecklingsplaner och vilka områden och miljöer som kommunen särskilt vill värna om.
- av politiker på alla nivåer som beslutsunderlag.
- underlag för näringslivet vid bedömning om lämplig plats för nya verksamheter.
- underlag vid bedömning av fastighetsvärden.
- underlag för planbesked och detaljplaneläggning.
- underlag för att pröva förhandsbesked och bygglov utanför detaljplanelagda områden.
- underlag för domstolar vid överprövning av detaljplaner, förhandsbesked och bygglov.
- underlag vid prövning av mål eller ärenden enligt Miljöbalken eller Förordningen om hushållning av mark- och vattenområden. Det kan till exempel handla om tillståndsgivning för etablering av nya verksamheter, industrier och bebyggelse.
- överenskommelse mellan stat och kommun om hur riksintressen ska tillgodoses.
- underlag för att pröva fastighetsindelning.

Översiktsplan, *Utblick Öckerö*

Kommunfullmäktige antog Öckerö kommuns översiktsplan *Utblick Öckerö* den 17 juni 2018. Ställningstagandena i översiktsplanen beskriver en kortfattad vision för Öckerö 2040 följt av strategier för att uppnå visionen. Visionen är att kommunen ska vara en levande skärgårdskommun med människan i centrum och de fem strategierna; *människan i centrum, förtätning, bevara natur- och kulturmiljöer, utveckla hamnar, centrum och verksamheter samt havets möjligheter och utmaningar* syftar till att uppnå visionen. Utöver huvuddokumentet ingår följande dokument i Öckerö kommuns översiktsplan och ska därmed utvärderas och aktualitetsförklaras:

- Ändring av översiktsplan för vindkraft, antagen den 15 december 2011.
- Fördjupad översiktsplan för Björkö, antagen 9 november 2023 (samrådshandling framtagen när ÖP antogs).

Utöver ovan nämnde tillägg och planer omnämns ett antal program och strategier av betydelse för kommunens strategiska planering och utveckling som användes som underlag vid framtagande av översiktsplanen.

- Besöks- och näringslivsplan (2016)
- Trafikprognos (2016)
- Trafikstrategi (2015)
- Bostadsförsörjningsprogram (2015)
- Naturvårdsprogram (2014)
- Naturvårdprogram del 2 (2017)
- Planprogram Rörö (2013)
- Kulturmiljöprogram (2012)
- Program för utveckling av Hälsö hamnar (2011)
- Energiplan (2009)

Ändrade planeringsförutsättningar av betydelse

Länsstyrelsen ska tillhandahålla ett underlag inför kommunens bedömning av översiktsplanens aktualitet. Underlaget är en redovisning av vilka statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska också anges om någon del av länsstyrelsens granskningsyttrande inte längre gäller. Det är sedan upp till kommunen att bedöma vilket av underlaget som anses relevant att bedöma översiktsplanens aktualitet utifrån.

Lagändringar med mera

Plan- och bygglagen

I januari 2018 infördes ett nytt 6 kap. - Miljöbedömningar - i miljöbalken vilket förändrade kraven på innehållet i översiktsplanen och arbetet med att ta fram planen vilket framgår i PBL 3 kap. 4§ samt 4 kap. 33b§ (SFS 2017:965).

I augusti 2018 infördes nya krav på översiktsplanens innehåll vad gäller kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra (SFS 2018:1370).

2020 infördes flera ändringar i 3 kap. PBL angående Översiktsplan med syftet att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Den största förändringen är att kravet på en planeringsstrategi (detta dokument) har införts.

I februari 2023 beslutades om en förändring i plan- och byggförordningen som innebär att översiktsplanen ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Förändringen gäller alla översiktsplaner som påbörjas efter 31/12 2026. Boverket har påbörjat arbetet med föreskrifter.

Miljöbalken

I januari 2018 infördes ett nytt 6 kap. - Miljöbedömningar - i miljöbalken vilket exempelvis innebär nya och ändrade ord och uttryck för att tydliggöra processer om miljöbedömning (SFS 2017:955).

Lag om kommunens bostadsförsörjningsansvar

2022 ändrades lagen om kommuners bostadsförsörjningsansvar. I ett tillägg framgår att kommuner ska analysera vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden.

Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

I januari 2020 blev barnkonvention svensk lag. Detta förstärker barnrätten vid tillämpningen av andra lagar, exempelvis PBL. Barns intressen ingår i princip i alla de intressen som anges i 2 kap. PBL och även i en del andra bestämmelser i PBL uttrycks barns intressen (SFS 2018:1197).

Lagen om allmänna vattentjänster

Ändringar i lagen trädde i kraft den 1 januari 2023 som ställer krav på en kommunal vattentjänstplan som innehåller långsiktig plan för allmänt VA samt hur den allmänna VA-anläggningen ska skyddas vid skyfall.

Miljö kvalitetsnormer

Ny vägledning om miljö kvalitetsnormer vid detaljplanering och översiktlig planering framtagen av Boverket 2021.

Nya allmänna råd om industri- och annat verksamhetsbuller kom 2020.

Uppdaterade miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt, (14FS2021:43)

Ändring i förordningen om miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten 2018.

Riksintressen

Riksintresse yrkesfiske

2019 och 2023 gjordes förändringar i riksintresset för yrkesfiske. För kommunen berör detta Fångstområde Södra Skagerrak utsjöområde. Förändringen innebär att de områden som utpekats som "användning yrkesfiske" i HaV:s förslag till statliga havsplaner, nu även pekas ut som riksintresse.

Riksintresse för totalförsvarets militära del

Militären har sjöövningssområde, Stora Pölsan, för totalförsvaret inom Öckerö kommun. 2018 fick Stora pölsan ny avgränsning och placering.

Nationella och regionala mål, planer och program

Regional infrastrukturplan

Medel avsatt för hyra av ett hybrid-/elfartyg, i enlighet med fastställd miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafiken.

Regionalt trafikförsörjningsprogram 2021-2025

Övergripande styrdokument för kollektivtrafikens utveckling med mål och inriktning för kollektivtrafiken under den kommande femårsperioden.

Havsplaner för Sverige

Ger vägledning om den bästa användning av havet utifrån 13 olika användningsområden. I stora delar av havet kan olika användningar samsas om de anpassar sig till varandra. Havsplanerna vägleder om vilken eller vilka användningar som har företräde och vilken anpassning som behövs. Just nu pågår revidering av havsplanerna.

Nationell strategi för hållbar vindkraftutbyggnad

Samlad strategi för hållbar utbyggnad av vindkraft i Sverige för att nå målet om en 100 procent förnybar elproduktion till år 2040. Strategin berör endast vindkraftutbyggnad på land, då Havsplanerna för Sverige pekar ut vindkraftutbyggnad till havs.

Marin strategi för Nordsjön och Östersjön – åtgärdsprogram för havsmiljön 2022-2027 enligt havsmiljöförordningen

En del i genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv. Åtgärdsprogrammet syftar till att vända den negativa miljöutvecklingen och stimulera till ett hållbart nyttjande av havens resurser för att Sverige ska kunna följa miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön och uppnå en god miljöstatus i den marina miljön.

Förvaltningsplan för vatten 2022-2027 för Västerhavets vattendistrikt

Redovisar tillståndet i yt- och grundvattenförekomster och de betydande påverkanskällor från mänsklig verksamhet som finns och vilka miljöproblem de orsakar.

Miljö kvalitetsnormer sätts för att åtgärda påverkan genom de åtgärder som framgår av vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram 2022-2027.

Strategi för svenskt fiske och vattenbruk för 2021-2026

En gemensam målbild för framtidens fiske och vattenbruk i syfte att skapa samsyn och samverkan mellan myndigheterna och andra berörda organisationer i samhället.

Regional handlingsplan för friluftslivet i Västra Götaland

En plattform för arbetet med friluftslivsfrågor i länet där åtgärdsförslag presenteras som ett sätt att bidra till att de 10 nationella friluftsmålen uppnås lokalt och regionalt.

Regional handlingsplan för grön infrastruktur

Beskriver på regional nivå hur olika livsmiljöer för växter och djur fördelar sig i landskapet och har som syfte att bidra till att förstå landskapsekologiska samband när olika typer av mark- och vattenanvändningsbeslut fattas, och stärka landskapsperspektivet i naturvårdens arbete med skydd, skötsel och artinriktade åtgärder.

Regional vattenförsörjningsplan för dricksvatten i Västra Götalands län

Vattenförsörjningsplanens syfte är att identifiera och säkra tillräckliga vattenresurser för att dricksvattenbehovet i länet ska kunna tillgodoses år 2100.

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021-2030

Pekar ut riktningen för länet fram till 2030 och konkretiserar vad det innebär att ställa om till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.

Utkast Faktablad Kusten 3.0

Handbok från Länsstyrelsen som uppdateras kontinuerligt med kartläggning av översvämningsrisken i 4 översvämningszoner. Planeringsnivåerna uppdateras och justeras allteftersom mätserierna blir längre och nya stormnivåer uppmäts och med ny kunskap om de pågående klimatförändringarnas påverkan på havets medelvattenstånd.

Mellankommunala intressen

ÅVS och överenskommelse om färdplan

Under perioden 2018-2021 genomfördes en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för väg 155 av Trafikverket på uppdrag av Västra Götalandsregionen. Efter ÅVS:ens godkännande antogs en överenskommelse (färdplan) mellan Öckerö, Göteborg, Trafikverket och Västra Götalandsregionen. Syftet med färdplanen är att fastställa en gemensam inriktning för att genom en stegvis process åstadkomma en långsiktigt hållbar tillgänglighet i stråket mellan Öckerö och Göteborg. Det innebär att dagens nivå av framkomlighet som minst ska bibehållas, trots eventuell befolkningstillväxt, och med ambition om en förbättrad tillgänglighet i stråket. Den gemensamma inriktningen är att detta ska ske med i huvudsak optimering av befintlig infrastruktur och användningen av den. Parterna är överens om att satsa på omställning till hållbara resvanor, följa upp och utvärdera utvecklingen, nå samsyn kring trimningsåtgärder, skaffa beredskap kring behov, påbörja dialog om finansiering och vara redo att fatta beslut om eventuell fast förbindelse innan beslut om nationell transportplan 2034-2045.

Mellankommunal kustzonplanering

3 årigt projekt mellan 2016-2019 som resulterade i strategidokumentet Fördjupad strukturbild för kustzonen, en gemensam överenskommelse kring hur kust- och havsområdet mellan Kungsbacka i söder och Uddevalla i norr ska utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Stärker den regionala strukturbilden från 2008 och förtydligar målsättningen för kustzonens utveckling.

Den digitala samhällsbyggnadsprocessen

Regeringen beslutade i februari 2023 att kommunernas översiktsplaner ska tillgängliggöras och behandlas digitalt. Ändringen i plan- och byggförordningen började gälla från och med den 1 april 2023 och ska tillämpas på de översiktsplaner som påbörjas efter den 31 december 2026. Boverket håller för närvarande på att ta fram föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner, ÖP-modell 3.0. Samtidigt utvecklas en nationell informationsspecifikation tillsammans med Lantmäteriet för att beskriva och strukturera informationen i en översiktsplan på ett nationellt enhetligt sätt.

Nya kommunala mål, planer, program och strategier

Mål för mandatperioden

I början av varje ny mandatperiod tar kommunfullmäktige beslut om ett antal mål som kommunen ska arbeta mot under de nästkommande fyra åren. Hösten 2022 antog kommunfullmäktige 8 målområden med sammanlagt 15 mandatmål som arbetats fram baserat på visionen från 2018. De mål som berör kommunens strategiska mark- och vattenanvändning lyder enligt följande;

- Öckerö kommun har en positiv befolkningsutveckling med fler i arbetsför ålder och fler yngre.
- Det är lätt och attraktivt att resa i sitt närområde.
- De platser där vi vistas i vår vardag och fritid upplevs som trygga.
- Öckerö kommun utmärker sig i hållbara lösningar och minskar sitt klimatavtryck.
- Kommunens unika miljö värnas genom långsiktigt hållbara lösningar.
- Öckerö kommun är en förebild i sin samverkansförmåga och attraktionskraft för näringslivet.
- Det är enkelt att starta och driva företag i kommunen.

I början av varje år beslutar Kommunstyrelsen om *Planeringsförutsättningar* som grund för budgetering och planering med en planeringshorisont på 5 år. De nu gällande planeringsförutsättningarna pekar ut tre fokusområden; *befolkningsutveckling, arbetstillfällen och kompetensförsörjning*. Kommunstyrelsen beskriver mandatmålen och satsningarna för respektive år i en verksamhetsplan. Översiktsplanen utgör ett av de styrdokument som ligger till grund för de satsningar som pekas ut. Kommunstyrelsens uppdrag med planarbete och strategisk samhällsutveckling är en viktig del i en positiv befolkningsutveckling.

Nya planer, program och strategier

Grönstrukturplan

Grönstrukturplanen togs fram 2019 och är ett planeringsunderlag som finns i kommunens kartdatabas, Spatial map för Hönö, Öckerö, Björkö. Sedan dess har regional handlingsplan för grön infrastruktur tagits fram som också utgör bra underlag för övriga öar.

Dagvattenstrategi

Översiktsplanens följduppdrag om Dagvattenplan resulterade i en Dagvattenstrategi som antogs 2022, med det övergripande målet att uppnå en hållbar dagvattenhantering. Strategin fastställer inriktning, riktlinjer och ansvarsförhållanden gällande kommunens hantering av dagvatten, som stöd för att kunna uppnå målet.

Bostadsförsörjningsprogram 2021-2025

Anger den övergripande synen på hur kommunen vill att boendet ska utvecklas på sikt. Programmet är en del av kommunens långsiktiga arbete med markförsörjning, planförsörjning, bygglovgivning och investeringsbudget. På kort sikt utgör det underlag för detaljplanläggning och projektering samt prognos för befolkningstillväxt.

Vattentjänstplan

Arbete med kommunens Vattentjänstplan pågår. Den beskriver kommunens långsiktiga plan framåt kring försörjningen av vattentjänster och hur prioriteringar mellan olika behov ska göras för att kunna möjliggöra en fortsatt tillväxt av kommunen och samtidigt säkerställa en långsiktig hantering av spill- och dagvatten samt garantera tillgång till vatten som svarar mot dagens och framtidens behov.

Riktlinje för mobilitet

Som följduppdrag till både Trafikstrategin (2015) och översiktsplanen anges en plan för mobility management, vilket utvecklades till ett något bredare koncept kring hållbar

mobilitet och en riktlinje antogs år 2020. Denna innehåller såväl övergripande som områdesspecifika rekommendationer samt tematiska sådana för mobility management, gång- och cykel, kollektivtrafik samt parkering.

Program för krisberedskap och civilt försvar 2023-2026

Kommunens ansvar för krisberedskap och civilt försvar regleras i Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Programmet syftar till att skapa en övergripande strategisk inriktning för arbetet och omfattar kommunens alla nämnder och bolag och genomsyrar hela verksamheten i syfte att förebygga, motstå och hantera krissituationer och störningar i samhällsfunktioner.

Risk- och sårbarhetsanalys (RSA) 2023

Lagen (2006:544) anger att kommunen ska analysera vilka extraordinära händelser som kan inträffa i kommunen samt hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten och det geografiska området. Resultatet av analysen sammanställs i denna RSA. Här anges bland annat kommunens särskilda förutsättningar såsom att kommunen inte har någon egen dricksvattenproduktion, att vi är helt beroende av färjetrafik som kommunikationsmedel och den påverkan klimatförändringarna har i form av skyfall, höga havsnivåer och risken för omfattande bränder vid långvarig torka. Åtgärder för att hantera riskerna hanteras i kontinuitetsplaner för respektive förvaltning.

Riktlinjer för markanvisning

I samband med arbetet med översiktsplanens följduppdrag om riktlinjer för markanvisning skapades även riktlinjer för kommunal mark och exploateringsavtal vilka antogs som ett samlat styrdokument år 2020. Riktlinjerna anger kommunens bedömningsgrunder och prioriteringar vid marköverlåtelser baserat på identifierade behov och förutsättningar.

Lokalresurspolicy

En policy för att med god framförhållning kunna planera och strukturera kommunens samlade lokalbehov i ett långsiktigt perspektiv.

Göteborgsregionen (GR) minskar avfallet

Ett styrdokument som innehåller mål och förslag till åtgärder för hur avfall ska tas om hand och förebyggas. GR har samordnat framtagande av avfallsplanen för de tretton medlemskommunernas. Planen är politiskt antagen.

Näringslivsstrategiska programmet 2019-2022

Kommunens viljeinriktning för vad som ska uppnås genom det samlade arbetet med näringslivsutveckling och möjligheten att tillskapa 900 nya jobb inom kommunen till år 2035.

Handlingsprogram för Räddningstjänsten 2024-2027

Anger målet för kommunens räddningstjänstverksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. I programmet anges också hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras.

Planprioritering

Strategiskt planeringsdokument som godkänns av Kommunstyrelsen varje år och som redovisar vilka detaljplaner som avses påbörjas under den kommande tvåårsperioden. Prioriteringen utgår utifrån ett antal angivna planeringskriterier; mandatmålen, mobilitet, samhällsintresse, ekonomi, geografi och kronologi.

Laddplan för publik laddinfrastruktur

Planen pekar ut platser där kommunen har rådighet, där beläggningen är hög och där det därmed finns goda förutsättningar för att installera laddpunkter. Planen redogör för de specifika förutsättningar som finns på varje plats och anger regler och möjligheter för utformning av laddplatser, samt förslag på ytterligare åtgärder, så som att ordna laddpunkter för kommunens fordon, att planera för laddinfrastruktur för allmännyttan samt hur kommunen kan påverka i andra fall där direkt rådighet saknas.

Uppföljning och utvärdering

Metod

Inför kommunens arbete med att ta fram denna planeringsstrategi har Länsstyrelsen ställt samman ett underlag med statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet samt gjort en bedömning av om de anser att deras granskningsutlåtande över översiktsplanen fortsatt är aktuellt. Underlaget har legat till grund för denna uppföljning och utvärdering.

En arbetsgrupp bestående av samhällsplanerare, kommunekolog/miljöstrateg, planarkitekt och avdelningschef för strategisk samhällsutveckling har utgjort kärngruppen i arbetet med planeringsstrategin.

Under hösten 2023 skickades en enkät ut till samtliga tjänstepersoner som berörs av översiktsplanen i sitt arbete samt politik och tjänstepersoner i ledande position inom kommunen i övrigt. Syftet med enkäten var främst att få en uppfattning om i vilken mån dokumenten används, vilken vägledning de ger samt om och hur vägledningen kan stärkas i framtiden.

Den mer ingående granskningen av kommunala mål, planer, program och strategier och Länsstyrelsens bedömningsunderlag, samt bedömningen av översiktsplanens aktualitet har genomförts av arbetsgruppen med hjälp av sakkunniga tjänstepersoner inom VA, Gata, miljö och klimat genom projektavstämningsmöten.

Resultat av enkät

Den generella uppfattning om översiktsplanen bland kommunens anställda är att den skulle kunna ge bättre vägledning om den blev mer allmänt känd och att den hade en mer tydlig strategi för hur den ska implementeras i det dagliga arbetet. Som exempel nämns tydligare vägledning kring olika typer av boendeformer, bättre samordning kring arbetet med klimatanpassning, utpekade platser för masshantering och beskrivning av hur övergripande åtgärder för att förbättra för oskyddade trafikanter ska prioriteras i kommunen.

De som använder sig av översiktsplanen i sitt dagliga arbete anser att den är tillgänglig och att lättaste sättet att komma åt den är via kommunens kartverktyg, Spatial map.

Flera av de svarande använder inte översiktsplanen alls i sitt arbete och majoriteten har ingen uppfattning om kommunens utveckling följer de strategier och den vägledning som översiktsplanen ger. Många menar att det framkommit ny information både inom kommunen och mer övergripande på mellankommunal och regional/nationell nivå sedan översiktsplanen antogs som gör att den på sikt har behov av uppdatering.

Av enkäten som skickades ut till politikerna i Kommunstyrelsen så anses översiktsplanen i lika delar ge tillräcklig vägledning eller att den borde kunna ge bättre vägledning. Av de fem strategier som satts upp i översiktsplanen så råder det delade meningar om utifall kommunens utveckling följer strategin om människan i centrum och bevarandet av natur- och kulturmiljöer, medan de flesta är eniga om att strategierna om förtätning, utveckling av hamnar med centrum och verksamheter samt havets möjligheter och utmaningar följs. Dock är man osäker eller så anses inte strategierna ha gett de resultat man hoppats på. Utvecklingen av kommunikationen mellan öarna anses inte tillräcklig och befolkningsutvecklingen har inte följt översiktsplanens intentioner.

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Länsstyrelsens uppfattning är att deras granskningsyttrande till kommunens översiktsplan i stort fortsatt är aktuell, men att flera statliga och mellankommunala intressen har förändrats

sedan ändringen avseende vindkraft antogs. Vilket innebär att planen inte är utformad med hänsyn till dagens förutsättningar och de krav och intressen som tillkommit.

De synpunkter som Länsstyrelsen framförde i granskningskedet av översiktsplanen och hur de har besvarats inför antagandet av översiktsplanen listas nedan;

- Område utpekad för vindbruk riskerar att påtagligt skada riksintresse för totalförsvaret.
Kommunens svar: Vid en ev. vindbruksetablering till havs ska samråd ske med Försvarsmakten, vilket kan komma att ändra inriktningen för hela området.
- Risk för påtaglig skada på riksintresse för naturvård på Rörö vid utbyggnad av naturhotell. Påverkan på riksintresset Nordre älvs estuarium och påverkan på Natura 2000-Sälöfjorden saknas i MKB.
Kommunens svar: Vid en ev. framtida planläggning av "naturhotell" på Rörö ska undersökningssamråd genomföras med Länsstyrelsen för att utröna vilka aspekter en förmodad miljökonsekvensbeskrivning till detaljplanen ska behandla. Innan översiktsplanens antagande uppdaterades MKB:n avseende Nordre älvs estuarium och påverkan på Natura 2000-Sälöfjorden.
- Sammantagen bedömning av påverkan på riksintresse för friluftsliv saknas i MKB.
Kommunens svar: Innan antagandet av översiktsplanen uppdaterades MKB:n avseende riksintresset för friluftsliv.
- Det saknas en sammanvägd bedömning om hur utveckling som till exempel fast förbindelse, byggnation av höga byggnader, flytande bostäder, vindkraft, byggnation inom strandskydd samt utveckling i och i närheten av områden med höga värden påverkar riksintresseområdets natur- och kulturvärden. Riskerar att strida mot MB 4 kap. 1§ punkt 2.
Kommunens svar: Kommunen hänvisar i sitt svar att det kommer krävas omfattande utredningar innan idén om en fast förbindelse realiserar och att varje enskilt projekt behöver ta hänsyn till Miljöbalken. Högre bebyggelse och flytande bostäder anser kommunen vara av stor vikt för att realisera ambitionerna om att växa med bostäder för yngre och äldre och skapa ett mer blandat utbud av upplåtelseformer. Bedömning om påverkan på riksintresse för högexploaterad kust får göras i de enskilda åtgärderna, i respektive projekt får anpassningar göras för att inte påtagligt skada områdenas natur- och kulturvärden.
- I översiktsplan finns flera förslag på exploateringar i vattenområden. Sammantaget kan detta riskera att miljökvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap. MB inte följs.
Kommunens svar: Översiktsplanen uppdaterades innan antagande med information om att utveckling i vattenområden i kommande detaljplaner och prövningar behöver hantera frågan om påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten.
- Kapaciteten i bef. avloppsreningsverk gör att omfattande bebyggelse riskerar att leda till att MKN enligt MB 5 kap. inte följs.
Kommunens svar: Innan översiktsplanen antagande konstaterades att reningsverkets kapacitet var begränsad och att ett utökat miljötillstånd samt ett utökat reningsverk var nödvändigt. Arbetet pågår för att bygga ut reningsverket med utökad kapacitet och bedöms vara klart innan 2028. Vid uppstart av varje nytt planområde görs en bedömning av områdets möjlighet att inkluderas i befintligt reningsverks kapacitet.
- Undersökning av marina värden saknas varför alla kommande detaljplaner som prövar utveckling i vattenområdena måste hantera frågan om påverkan på MKN för vatten.
Kommunens svar: Översiktsplanen uppdaterades innan antagande med information om att utveckling i vattenområden i kommande detaljplaner och prövningar behöver hantera frågan om påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten. Arbetet med inventering av marina naturvärden är under genomförande och kommer vara klart under 2024.

- Väg 155 är en mellankommunal fråga som måste hanteras. Kommunen rekommenderas att mäta och följa upp effekterna av olika åtgärder i trafikstrategin för att om möjligt skapa utrymme för expansion.
Kommunens svar: I varje detaljplan ska påverkan på väg 155 redovisas, bland annat i syfte att navigera mellan och välja åtgärder som har potential att minska trafik med egen bil i kommunen och längs väg 155. Sedan översiktsplanen antogs har en åtgärdsvalsstudie för väg 155 tagits fram och en överenskommelse träffats mellan berörda parter.
- En översyn av utpekade utvecklingsområden i relation till översvämningshotade områden kan behövas innan antagande av översiktsplanen. +3,5 m rekommenderas för samhällsviktiga funktioner.
Kommunens svar: Frågan om risk för översvämning hanteras översiktlig i översiktsplanen, men intressekonflikter framkommer i fråga om mark- och vattenanvändningen. Kommunen är omgivet av hav, vilket innebär att risk för översvämningar alltid har varit en del av verkligheten. Som ett följduppdrag till översiktsplanen pekas behovet av ett samordningsansvar ut för frågor kopplat till risken för översvämning. Detta följduppdrag är dock ej fullföljt.
- Önskvärt att bullernivåerna redovisas i kartmaterial i ÖP.
Kommunens svar: Frågan hänskjuts till att den hanteras i detaljplaneskedet och att ev. bullerproblematik kan hanteras med tekniska lösningar och gröna buffertzoner.
- Översiktsplanen innehåller ingen tillräckligt detaljerad redovisning av vilka exploateringar som föreslås inom strandskyddat område.
Kommunens svar: Frågan hänskjuts till att den hanteras i detaljplaneskedet då befintligt eller ev. återinträde av strandskydd beaktas.
- Länsstyrelsen rekommenderar att det av översiktsplanen framgår vad som gäller avseende flyghinder för den civila luftfarten.
Kommunens svar: Innan översiktsplanen antogs uppdaterades det med information om vad som gäller för byggnadsobjekt högre än 20 meter.

Innehållskraven enligt Plan- och bygglagen 3 kap. 3-5 §§

3§ Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta. Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Kommentar: Öckerö kommuns översiktsplan redovisar grunddragen i fråga om användningen för markområdena, men har utelämnat vattenområdena till ett utpekat följduppdrag kallat Blå ÖP. Följduppdraget är dock ej påbörjat.

4§ (andra stycket 1 och 2) Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att:

1. riksintressen ska tillgodoses,
2. gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas.

Kommentar: Öckerö kommuns översiktsplan redovisar på vilket sätt riksintressen berörs av förslaget till översiktsplan, hur kommunen avser att tillgodose dem samt kommunens uppfattning i de fall den avviker från statens. Riksintresse för yrkesfisket har pekats ut inom kommunens gränser sedan översiktsplanen antogs. Riksintressena omnämns i översiktsplanen, men pekas ej ut på markanvändningskartan. Sedan 2018 har det blivit skärpta miljö kvalitetsnormer (MKN) för ytvatten, kustvatten och fisk- och musselvatten i Västra Götaland som inte hanteras i översiktsplanen.

5§ Av översiktsplanen ska även följande framgå:

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,

2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,
3. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,
5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och
6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Kommentar: I Öckerö kommuns översiktsplan framgår kommunens syn på punkt 1, 2, 4 och 6. Nya förutsättningar, så som nytt bostadsförsörjningsprogram, nya nationella och regionala mål, planer och program behöver hanteras i en översyn av översiktsplanen. Risken för översvämning hanteras översiktligt i översiktsplanen, men rekommendationerna kring stigande hav har förändrats sedan 2018. För att strukturera och stödja arbetet med anpassning till klimatets förändringar, idag och på längre sikt pekas behovet av en klimatanpassningsplan ut som ett följduppdrag i översiktsplanen. Denna är dock ej påbörjad. I Öckerö kommun finns inga utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (så kallade LIS-områden) och Västra Götalands län har ingen gemensam regionplan, men Göteborgsregionen sammanställer regionala bilder som utgör strategiskt underlag för all planering inom regionen.

Bedömning av TÖP/FÖP

TÖP Vindbruk

Kommunen har ett tematiskt tillägg gällande vindbruk från 2011. Vindbruksplanen utgår ifrån kommunens mål om en självförsörjning på förnybar el till 2014 och om ett lokalt ansvar för energiförsörjningen. Syftet är främst att visa hur och var vindkraftanläggningar kan byggas ut i kommunen och vilka konsekvenser en sådan utbyggnad kan få för annan mark- och vattenanvändning och för miljön i övrigt på Öckerö. I planen prövas möjligheten att uppföra ca 18-20 vindkraftverk till havs mot gränsen till Kungälv kommun ca 2,5 km väster om Rörö. Verken förutsätts ha en effekt på 3 MW vardera och en totalhöjd om ca 150 meter. Omfattningen bedömdes tillgodose Öckerös elkraft idag och i framtiden.

Vindbruksplanen baseras på översiktsplanen från 2005 och anger att en ny övergripande översiktsplan kommer ersätta det tematiska tillägget. Översiktsplanen från 2018 hänvisar dock till Vindbruksplanen som underlagsdokument och anger att en eventuell utbyggnad av vindkraft ska föregås av en förstudie. Dessutom anges att projektet *Mellankommunal kustzonsplanering* pågår och behandlar just frågan om energiproduktion. I översiktsplanen anges även att en ny Energiplan behöver upprättas som tar ett helhetsgrepp för att nå målet om 100 procent förnyelsebar energi. Detta arbete är påbörjat med en process tillsammans med Ellevio som är nätägare i hela kommunen.

Intresset för vindkraftsutbyggnad till havs har ökat de senaste åren samtidigt som tekniken utvecklats vidare och idag finns det ett flertal ansökningar på gång på nationell nivå där mycket stora vindkraftverk (ca 320 meter höga) planeras utmed hela kustbandet. Öckerö kommun är berörda och ingår som remissinstans i dessa processer. Det tematiska tillägget till vindkraft i den omfattning som avsågs 2005 anses inte längre aktuell då tekniken och behovet har förändrats och så stora anläggningar som det idag är på tal om, inte är aktuellt inom det utpekade området. Länsstyrelsen påpekar dessutom i sitt granskningsyttrande över översiktsplanen att område utpekade för vindbruk riskerar att skada riksintresse för

totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess. TÖP Vindbruk föreslås därmed upphävas i samband med att denna planeringsstrategi antas.

FÖP Björkö

Den fördjupade översiktsplanen för Björkö har avgränsats till att geografiskt omfatta det område på Björkö som kommunen bedömer utgör utvecklingsområde för Björkö tätort med en utblickshorisont som sträcker sig mot år 2040.

Planförslaget möjliggör för en utbyggnad av ca 400 bostäder inom tre stycken utbyggnadsområden. Ambition är att tillskapa en blandad bebyggelse, med skiftande karaktär och upplåtelseform för att skapa en levande miljö som passar många målgrupper. Riktlinjer för hur byggnationen ska anpassas till landskapet, kulturmiljöer och befintlig byggnation finns inarbetat i planförslaget.

Fler lokala arbetstillfällen och verksamheter tillskapas och kommunikationerna mellan Björkö och övriga delar av kommunen föreslås förbättras. Planförslaget ger bland annat stöd för en personfärja mellan Björkö hamn och Öckerö. Förslaget ska möjliggöra ett hållbart resande genom exempelvis ett välutformat gång- och cykelvägnät samt god tillgång till kollektivtrafik. Planen anger även riktlinjer för hantering av dagvatten och skyfall och pekar ut översiktlig lokalisering av översvämningsskydd för hantering av framtida stigande hav.

På grund av den något förhöjda radiumhalten i berggrunden på Björkö rekommenderas en kontroll av markradonhalten inom de delar av de aktuella planområdena där man kommer att bygga på moränmark.

Den fördjupade översiktsplanen för Björkö antogs av Kommunfullmäktige i november 2023 och har som syfte att ersätta den övergripande översiktsplanen för kommunen avseende det avgränsade geografiska området, samt att utveckla och förtydliga översiktsplanens mål för Björkö. Planen är nyligen antagen och anses i allt väsentligt aktuell.

Bedömning av följduppdrag

I översiktsplanen pekas ett antal följduppdrag ut. Dessa listas nedan och kommenteras om de är genomförda eller ej och vad de eventuellt resulterat i.

Följduppdrag	Genomförd	Kommentar
Mellankommunal kustzonsplanering	✓	Klart 2019, resulterade i en fördjupad strukturbild för kustzonen samt fyra tematiska underlagsrapporter.
”Blå ÖP”		Riktat uppdrag till Kommunstyrelsens förvaltning 2025 att påbörja arbetet. 2024 planeras marin naturvärdesinventering genomföras, vilket kommer utgöra bra underlag vid Blå ÖP.
Åtgärdsvalsstudie väg 155	✓	Klart 2021. Resulterade i en överenskommelse (färdplan) om åtgärder för minskad belastning på väg 155.
Grönstrukturplan	✓	Kartläggning av Öckerö, Hönö och Björkö genomförd 2019. Inget styrdokument med utgör planeringsunderlag. Vid revidering kommer en uppdatering behöva göras och då behöver man förhålla sig till den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur.
Klimatanpassningsplan		Ej påbörjad.

Dagvattenplan	✓	En dagvattenstrategi antogs av KF 2022 och motsvarar detta följuppdrag. Handlingsplaner ej påbörjade.
Gestaltningprogram offentlig miljö		Ej påbörjad. Bedöms allt för detaljerad och ej relevant i strategisk mening för fortsatt arbete.
Bostadsförsörjningsprogram	✓	Revideras kontinuerligt. Senast antagen revidering 2022 gäller till 2025.
Kulturmiljöprogram		Behov av revidering.
Handlingsplan förorenad mark		Är en åtgärd under mandatmål 11, <i>Kommunens unika miljö värnas genom långsiktigt hållbara lösningar.</i>
Energiplan		Uppstartat. Process med Ellevio pågår.
Energieffektiviseringsstrategi		Ej påbörjad.
VA-plan	✓	Arbete pågår med Vattentjänstplan som utgör en del av den övergripande VA-planen.
Plan för mobility management	✓	En riktlinje för mobilitet är antagen i KS 2020 och motsvarar detta följuppdrag.
Övergripande risk- och sårbarhetsanalys	✓	Klart 2023. Revideras vart 4:e år.
Riktlinjer för markanvisning	✓	Riktlinje för kommunal mark, markanvisning och exploateringsavtal antogs av KS 2020.
Hållbarhetsmål	✓	Kommunfullmäktige har beslutat att målen i Agenda 2030 ska integreras i ordinarie styrning och därmed vara en del i det dagliga arbetet.

Bedömning av övriga program och strategier

Kommunens Besöks- och näringslivsplan från 2016 är ersatt av Näringslivsstrategiskt program från 2019. Kommunen har även en Handelsstrategi från 2009 som anses föråldrad och bör upphävas i samband med att denna planeringsstrategi antas. Kommunen behöver utreda vad som krävs för att skapa en totalt sett ändamålsenlig handelsstruktur i samband med kommande översyn av översiktsplanen.

Under 2014 och 2017 kartlades områden med särskilda värden för den biologiska mångfalden inom kommunen och sammanställdes i ett Naturvårdsprogram del 1 och 2. Behovet av en komplettering av marina naturvärden påpekades, vilket nu är beställt och kommer genomföras under 2024.

Planprogrammet för Rörö låg till grund för kommunens översiktsplan och bedömningarna av bevarande och möjlig framtida utveckling stämmer överens med planprogrammet. Rörös kulturmiljöer är inte utredda i kommunens kulturmiljöprogram, men en separat utredning gjorde i samband med planprogrammet. Länsstyrelsen har en avvikande åsikt i sitt granskningsyttrande angående Rörös utveckling jämfört med vad kommunen föreslår. Planprogram bör inarbetas i ny översiktsplan och kulturmiljödelen inarbetas i uppdaterad version av kulturmiljöprogram för hela kommunen.

Program för utveckling av Hälsö hamnar från 2011 och planprogram för Hönö Klåva från 2013 bör vid ett eventuellt arbete med en ny översiktsplan inarbetas i framtida markanvändningskartor för kommunen som helhet och bedömningarna ses över utifrån nya planeringsunderlag.

Planprogram för Öckerö från 2011 ersätts idag av en förstudie för Öckerö nya centrum som beräknas vara klar under hösten 2024.

Översiktsplanen från 2018 baseras på trafikprognos från 2016 samt trafikstrategi från 2015. Trafikprognosen anger konkreta åtgärder som ämnar till att fler ska välja andra färdmedel än den egna bilen för resor från Öckeröarna till Göteborg. Trafikprognosen utgörs mer av en analys och förslag på handlingsplan än en prognos. Dokumentet anses i stort fortsatt vara aktuell i sin bedömning, främst avseende väg 155.

Öckerö kommuns trafikstrategi antogs 2015 och baseras på den äldre översiktsplanen från 2005 med betydligt fler utbyggnadsområden och med kommunens vision för 2025 i åtanke. Strategin utgår även från K2020 som underlag. Av Trafikstrategin framgår att Öckeröborna genomför 3,7 resor per dag. En dryg tredjedel av dessa är pendlingsresor. Av de förvärvsarbetande inom kommunen pendlar ungefär hälften, de flesta till Göteborgs Stad. Vilket stämmer än idag. Målen i trafikstrategin utgår från kommunens vision för 2025, men de stämmer i mångt och mycket med kommunens vision och de mål som anges även idag. Strategin behöver dock ses över och aktualiseras kommande 4-årsperiod innan nästa planeringsstrategi ska tas fram. Med stöd av trafikstrategin föreslås Öckerö kommun ta fram ett kommunövergripande trafikprogram. Trafikprogrammet ska innehålla de planer som krävs för att utvecklingen mot ett hållbart trafiksystem ska kunna omsättas till kostnadseffektiva konkreta åtgärder i det befintliga trafiksystemet. Hittills har kommunen tagit fram en trafiksäkerhetsplan samt riktlinje för mobilitet vilken tar sig an fyra av tio teman som avses ingå i trafikprogrammet.

Den till översiktsplanen tillhörande miljökonsekvensbeskrivningen anger att åtgärderna i den kommunala trafikstrategin måste genomföras för att kommunen ska bidra till de kommunala miljömålen och inte öka trafiken på väg 155. Kopplat till risken för ökat buller och ökad mängd luftföroreningar. Färjetrafiken har tidigare medfört höga utsläpp av luftföroreningar, men det pågår just nu en omställning till eldrift av både personfärjetrafiken och bilfärjetrafiken för att minska belastningen på miljön. Kommunen har genom sitt arbete efter överenskommelsen om väg 155 och i arbetet med riktlinje för mobilitet satt fokus på ett mer hållbart resande. Låga parkeringstal och flertalet mobilitetsåtgärder förhandlas fram och regleras vid all nybyggnation och i detaljplaneläggning. Trafiken på färjelederna 2018 var 10 457 fordon per årsmedeldygn. 2023 uppmättes trafiken till 9 769 fordon per årsmedeldygn, vilket innebär en minskning med närmare 7%.

Samlad bedömning av översiktsplanens aktualitet

När gällande Översiktsplan, *Utblick Öckerö*, togs fram hade Kommunfullmäktige med Öckeröalliansen i majoritet antagit mål för mandatperioden 2014-2018. De mål som avsåg mark- och vattenanvändningen löd enligt följande. Senast i slutet av år 2018 skall;

- Kommunikationerna mellan öarna och till Göteborg har förbättrats.
- Vägunderhållet har förbättrats på våra öar och barn och ungdomar har säkrare gång- och cykelvägar till skola och fritidsaktiviteter.
- Byggnationen har ökat, med både småhus, lägenheter och senior- och trygghetsboende i olika upplåtelseformer.
- Öckerö kommun är ett av Göteborgsregionens mest attraktiva besöksmål.

Samtidigt som kommunens översiktsplan antogs i Kommunfullmäktige så reviderades kommunens vision för att tydliggöra kopplingen mellan vision, mål och styrdokument, men även för att göra en översyn och revidering av innehållet i visionen.

”Ett lokalt engagemang i unik skärgårdsmiljö och samtidigt en del i storstadsregionens utveckling gör Öckerö kommun till en levande skärgårdskommun året runt. Öckerö är en kommun för alla där hållbarhet, trygghet och omsorg med människan i centrum präglar samhällsutvecklingen.”

Så inleds visionen för Öckerö kommun. Visionen beskriver en önskad framtidsbild av kommunen. Den ger riktning och ligger till grund för kommunens strategiska planering och utveckling. Visionen består av en huvudrubrik – ”Öckerö 365 – en levande skärgårdskommun med människan i centrum” samt fem fokusområden som visar riktning: ”Den trygga kommunen”, ”Den lärande kommunen”, ”Den nära kommunen”, ”Den hållbart växande kommunen” och ”Den engagerade kommunen”. Det är denna vision som ligger till grund för kommunens arbete.

Sedan översiktsplanen antogs har två val genomförts och det är fortsatt Öckeröalliansen som har majoritet i Kommunfullmäktige. Kommunen har genomgått en omorganisation med nya förvaltningar och nya arbetssätt med processororienterad matrisorganisation har implementerats. Dessutom har arbetet med mandatmål, prioriterade aktiviteter och verksamhetsplan för Kommunstyrelsens arbete utvecklats. De nya arbetssätten har skapat förutsättningar för att enklare kunna integrera kommunens strategiska arbete i dagliga arbetet inom samtliga verksamheter som berörs.

Sedan översiktsplanen antogs har även kommunens mål reviderats. Ambitionen om förbättrade och hållbara kommunikationer mellan öarna kvarstår, men utvecklingen har inte riktigt gått i den takt som man önskat. Utbyggnaden av gång- och cykelvägnätet har fortsatt och planeringen av nya kommunala gång- och cykelvägar pågår. Främst ligger dock fokus fortsatt på utveckling av nya bostäder som kan locka unga i arbetsför ålder att flytta till kommunen samt planering för utökade verksamhetsytor för att fortsatt möjliggöra för ett levande samhälle året runt.

Uppföljning och genomförande av kommunens mål, strategier och riktlinjer sker kontinuerligt genom kommunens verktyg för styrning, ledning och strategisk planering, vilket i dagsläget sker via plattformen Stratsys. Genom denna planeringsstrategi skapas en prioritering av det strategiska arbete som behöver göras kommande 4 årsperiod. Genom en implementering av prioriterade uppdrag i Stratsys kan kommunens översiktliga arbete tydligare synkas med kommunens dagliga arbete och översiktsplanens mål och intentioner tydligare belysas och efterlevas.

För att utvärdera och bedöma hur kommunens strategiska arbete med att skapa en levande skärgårdskommun med människan i centrum går, har ett antal övergripande kategorier valts att redovisas nedan.

Bostadsutveckling

Kommunen har haft en sviktande trend sedan översiktsplanen antogs med minskade befolkning och en stor ökning av andelen äldre och vikande andel i arbetsför ålder samt minskande andel barn och unga. För att vända trenden behöver faktorer såsom åldrande befolkning och minskad andel i arbetsför ålder beaktas i det fortsatta strategiska arbetet. Kommunen ser idag att det finns beredskap inom antagna, pågående och planerade detaljplaner för att nå och till och med överträffa kommunens och översiktsplanens mål om en befolkningsökning på 80-120 personer, tillika bostadsproduktion på 40-60 bostäder per år fram till år 2040. Översiktsplanen pekar ut ca 800 bostäder inom 0-10 år, vilket innebär fram till år 2028, därefter ytterligare 300 bostäder inom 10-15 år och 200 bostäder inom 15-20 år.

Sedan översiktsplanen antogs har 132 bygglov beviljats för bostadsändamål, vilket totalt innehåller 236 bostäder. Det ger i snitt ca 40 nya bostäder per år sedan juli 2018. Projektering av ytterligare ca 500 bostäder pågår just nu 2024 och detaljplanering pågår för ytterligare ca 400 bostäder. Därutöver finns planberedskap i redan genomförda detaljplaner för ytterligare ca 300 bostäder och i kommunens planprioritering inklusive utpekade strategiska områden för långsiktig bostadsutveckling från översiktsplanen möjliggörs ytterligare ca 400 bostäder.

I arbetet med kommunens mandatmål finns det ett riktat uppdrag som anger att när nya bostäder planeras ska stort fokus ligga på att attrahera de målgrupper som är viktiga för den önskade demografiska utvecklingen. I allt pågående detaljplanearbete för bostäder, markförvärv och markanvisningar styrs arbetet för att möjliggöra en gynnsam målgruppsinriktning i enlighet med detta uppdrag.

Att leva på alla öar året runt

Kommunen har som mål att det ska vara möjligt att bo på samtliga 10 öar året runt. Det ställer extra stora krav på kritiska samhällsfunktioner såsom skola, vård och omsorg. I översiktsplanen påtalas vikten av Nordöarnas utveckling med fokus på barnfamiljer, service året runt och behovet av en utbyggnad av färjeläget vid Burö med ett parkeringshus. Det pågår en utredning om Burö där alternativa lösningar till ett parkeringshus utreds.

Idag 2024 pågår det aktivt detaljplanearbete på Fotö, Öckerö, Hönö och Björkö. Verksamhetsmark planeras för tillfället på Fotö vid hamnen intill brofästet samt i utvecklingen av Öckerö nya centrum. I pågående detaljplaner på Hönö och Björkö är det främst bostäder i olika upplåtelseform och typologier som planeras, men med stort fokus på flerbostadshus.

På Knippla pågår byggnation av ett nytt handelshus med bostäder ovanpå och ÖFAB har positivt planbesked för att utveckla Knippla föreningsgård till centrumverksamhet med bostäder och vård.

I planprioriteringen för kommande år ligger bostäder främst på Hönö och Öckerö med stort inslag av verksamheter och handel på Öckerö samt ett pensionat på Rörö. Kommunstyrelsens förvaltning har även ett uppdrag att kartlägga planberedskapen för befintlig verksamhetsmark inom kommunen. Därutöver finns även ett utpekat uppdrag att studera möjligheterna för flytande bostäder på Hälsö och intill Öckerö centrum.

Hyppeln, Hälsö, Grötö och Kalvsund saknar idag positiva planbesked, men Hyppeln och Kalvsund har en del planlagd mark för bostäder som ej är bebyggd. På Hälsö och Grötö pekas lucktomter ut i översiktsplanen som lämpliga att planlägga för bostäder på längre sikt. På Rörö pekas tre områden ut för framtida bebyggelse i översiktsplanen. Bedömningen görs att ytterligare ca 90 bostäder kan byggas inom dessa områden. Rörö har dock stor efterfrågan på enskilda bygglov utomplans. I översiktsplanen anges att all ny bebyggelse bör föregås av detaljplan. Även mindre lucktomter bör föregås av detaljplan för att pröva lämpligheten med anslutning till befintligt gaturum och förhållandet till rådande karaktärsskapande element. Samtliga hus ska uppföras med permanentboendestandard.

Hållbart resande och kommunikation mellan öarna

Översiktsplanen anger att 90% av all nybyggnation ska ske inom 300 meter från kollektivtrafiken. Samtliga pågående detaljplaner för bostäder ligger inom 300 meter fågelvägen till kollektivtrafik och av de 30 positiva planbesked som givits ligger samtliga inom 300 meter förutom ett på Fotö, fyra på Hönö, ett på Öckerö och ett på Rörö.

Sedan 2021 tillhör även Öckerö kommun zon A inom Västtrafik, vilket innebär billigare kollektivtrafik för kommunens invånare in till Göteborg. Samtidigt som kommunen övergick i zon A gjordes en del förändringar i linjetrafiken och buss 291 från Hönö till Göteborg samt flexlinjen togs bort. Linjerna ersattes av utökad lokaltrafik med elbuss 2021.

Kollektivtrafiken av personfärjorna är överflyttad till det kommunala bolaget Öckerö Rederi AB 2024, vilket kan ge positiva effekter för möjligheten att påverka antalet färjeturer framgent. Elektrifiering av personfärjetrafiken pågår och beräknas vara klart våren 2024 och färjeläget på Kalvsund görs om 2024/2025 för ökad tillgänglighet. Däremot avgår färre turer idag med personfärjorna mellan Öckerö/Björkö/Kalvsund/Grötö jämfört med 2018. Elektrifieringen av färjorna innebär längre paus för laddning och en tur har därmed utgått dagtid och två kvällsturer är numera på beställning jämfört med 2018.

Kommunen har sedan 2023 en Trafiksäkerhetsplan som underlag för upprustning och utbyggnad av gång- och cykelvägar, främst med fokus på säker skolväg och tillgängliga busshållplatser. Blad annat pågår en översyn av hastighetsreglering på vägarna för ökad trygghet utmed skolvägarna, standarden på övergångsställen förbättras och tillgänglighetsanpassning vid busshållplatser samt utbyggnad av cykelställ pågår i kommunen som helhet.

Sedan översiktsplanen antogs har utbyggnad av huvudstråk för gång- och cykel på Björkö och Öckerö färdigställts och utbyggnad av gång- och cykelstråk utmed Västra vägen på Hönö pågår. En pendelparkering på Hönö Pinan är också utbyggd och utbyggnad av ett cykelparkeringsgarage pågår.

Kommunal service och verksamheter

Utöver bostäder behövs mark och lokalutveckling för alla de funktioner som följer av en växande kommun. Kommunen har länge satsat stora medel på att utveckla den kommunala servicen i form av nya eller ombyggda skollokaler och äldreboende och har nu en robusthet för den kommande befolkningsökningen. Enligt lokalresursplanen har kommunen goda lokalresursers för skola, vård och omsorg. Bergagårdsskolan och Solhöjden norra planeras för renovering och ombyggnation och projektering pågår för utbyggnad av gruppboende/trygghetsboende som det föreligger ett behov av. Kommunen har för närvarande lokalberedskap för den planerade inflyttning som föreligger med dagens planering samt den åldrande befolkningen som kommunen bedöms få inför 2030. Särskilt boende för äldre pekas långsiktigt ut på Hönö och på Öckerö i kombination med förskola i lokalresursplanen och den fördjupade översiktsplanen för Björkö pekar ut strategiskt lämpligt område för förskola på södra delen av Björkö.

Politiken har i senaste mandatmålen satt ett stort fokus på att utveckla mark för verksamheter. Att kunna bo och verka inom kommunen är en av de avgörande faktorerna för att Öckerö kommun ska kunna utvecklas utan att belasta väg 155. Områden som är prioriterade för dagligvaruhandel och sällanköpshandel enligt översiktsplanen är Hönö Klåva, Öckerö centrum och Björkö hamn. Jämfört med den tidigare översiktsplanen från 2005 (ÖP05) är det en tydligare fokusering på färre områden. I ÖP05 föreslogs t.ex. ett område på norra Hönö för handel, men i gällande översiktsplan pekades det ut för verksamheter. Utvecklingen av Pinan har dock gått i motsatt riktning mot detta och en konsekvensanalys av handel på Pinan visar på ökad decentralisering av handel i kommunen och försvårade möjligheter för centrumutveckling på Öckerö i närtid. Kommunen har dock som ambition att vända utvecklingen i samband med arbetet med och genomförandet av Öckerö nya centrum. Parallellt med projektering av redan planlagt område för ett stort antal bostäder alldeles intill centrum pågår även markanvisningstävling för bostäder och centrumverksamhet och hamnplan med influensområde ingår i pågående förstudie som ska ersätta det äldre planprogrammet för Öckerö centrum från 2011. Här ligger ett stort fokus på medborgarinflytande och möjlig tillväxt med fokus på verksamheter och handel med inslag av bostäder. Kommunstyrelsen har inför budgetarbetet 2025 gett ett riktat uppdrag som anger att ett arbete med att locka nya företag och organisationer till ett ”blått kluster” i kommunen ska initieras. En av de platser där detta prövas är inom utvecklingen av Öckerö nya centrum.

Att kapacitetstaket för kommunens avloppsreningsverk nästan är uppnått pekades ut redan innan översiktsplanen antogs som en kritisk aspekt för den kommande utvecklingen. För att säkerställa avloppshantering vid ett genomförande av planförslagets intentioner behövs ett nytt avloppsreningsverk i kommunen. Arbetet med utökat miljötillstånd och bygglov fortgår, investeringsplan finns och tidplanen anger att ett nytt reningsverk ska vara på plats på Hönö Pinan innan 2028. Ett mindre reningsverk på Björkö såsom det pekades ut i översiktsplanen är dock inte längre aktuellt, men den utökade kapaciteten till följd av ett nytt reningsverk på Pinan förutsätter att även nya överföringsledningar anläggs mellan Hönö och Björkö och mellan Hönö och Öckerö.

Översiktsplanen pekar även ut behovet av att återvinningscentralen i Kärrsvik ska flytta till Pinan på Hönö. Då ansågs en utveckling av Kärrsvik inte aktuell p.g.a. för långa avstånd för invånarna. En framtida Kretsloppspark vid Hönö Pinan tillsammans med områden för masshantering i kommunen ansågs förbättra avfallshandlingen i kommunen långsiktigt. Detta är dock ej aktuellt längre då nya krav innebär att ytan på Pinan är för liten och återvinningscentralen avses därför ligga kvar i Kärrsvik. Kommunen har tagit investeringsbeslut för en ombyggnation och utveckling av Kärrsvik utifrån nya miljökrav. Masshanteringen är dock fortsatt en fråga och utredning pågår inom kommunen.

Översvämning

Till följd av lagändringen i PBL från augusti 2018 då nya krav på översiktsplanens innehåll infördes vad gäller kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade så behöver kommunens översiktsplan studeras utifrån aspekten havsnivåhöjning och skyfall.

Risken för översvämning hanteras översiktligt i översiktsplanen och hänvisning görs till publikationen Stigande vatten, en handbok för fysisk planering i översvämningshotade områden i Västra Götalands- och Värmlands län från 2011. Handboken utgår från en planeringsmodell där översvämningensrisken kartläggs i översvämningssoner. I handboken presenteras inga exakta siffror eller nivåer för zonerna. Kunskap och bedömningar förändras i takt med att ny forskning tas fram, därför presenteras aktuella planeringsnivåerna i Faktablad Kusten med jämna mellanrum.

I översiktsplanen anges att Öckerö kommun bör utgå ifrån en planeringsinriktning med stormflod på 1,6 meter och att samhällsviktiga funktioner och sammanhållen bebyggelse inte ska placeras på nivåer som understiger +3,5 meter, med hänsyn till översvämningens risk. Dock redovisas inte områden som riskerar översvämning i kartunderlaget. I den till översiktsplanen tillhörande miljökonsekvensbeskrivningen anges att vid utveckling av hamnområden och ett par ytterligare exploateringsområden behöver risken för översvämning hanteras.

Vid utarbetandet av denna planeringsstrategi har utkast till Faktablad Kusten 3.0 redovisats för kommunen. Där anges rekommenderade planeringsnivåer baserat på IPCC 2021 för kommunen för planeringshorisont år 2100 till 3,4 meter och för år 2150 till 4,1 meter. Har inte kommunen eget underlag som visar på hur man löser frågan platsspecifikt så utgår Länsstyrelsen från Faktabladen som prövningsgrund. De nya planeringsnivåerna finns nu kartlagda i kommunens kartdatabas och används som planeringsunderlag vid fysisk planering. Bland annat påverkas ett antal av kommunen utpekade utbyggnadsområden av stigande hav, vilket innebär krav på omfattande och kostsamma åtgärder vid eventuell byggnation. Vid en revidering av översiktsplanen kommer detta vara ett viktigt planeringsunderlag.

Förorenad mark

I översiktsplanen anges att pågående och historiska utsläpp från verksamheter innebär att flertalet av kommunens hamnar har förorenad mark. En handlingsplan för förorenad mark pekas ut som ett följduppdrag till översiktsplanen för att kartlägga förorenade områden. Planen föreslås innehålla förslag på arbetssätt och prioritering utifrån bedömd hälso- och miljörisk. En sådan plan är ej påbörjad, men kommunens potentiellt förorenade områden har pekats ut översiktligt i kommunens kartdatabas och utgör planeringsunderlag vid fysisk planering. Framtagandet av en handlingsplan är en utpekad aktivitet i kommunens mandatmålsarbete, men det kräver medel och resurser som behöver prioriteras. För närvarande ställs det krav på undersökning och sanering vid exploatering av mark, men inget för pågående markanvändning.

Fortsatt översiktsplanearbete 2024-2028

Planeringsstrategin ska redovisa kommunens ställningstaganden om den fortsatta översiktsplaneringen. Strategin redovisar i detta avsnitt prioriterade behov av fortsatt arbete med översiktsplanering under innevarande mandatperiod. Vid behov kan planeringsstrategin ändras och de ställningstaganden som gjorts om den fortsatta översiktsplaneringen ses över.

Översiktsplan för Öckerö kommun bedöms aktuell i förhållande till kraven i Plan- och bygglagen, men anses vara i behov av en översyn de kommande åren. Uppdatering behövs utifrån nya kommunala så väl som regionala och nationella förutsättningar, för att införliva vattenområdena i den övergripande översiktsplanen och för att göra den digital utifrån nya lagkrav. Länsövergripande vägledningar och handlingsplaner avseende bland annat hållbar utveckling, laddinfrastruktur, hantering av klimatkriser och riskhantering har utformats sedan översiktsplanen antogs och kommer utgöra viktiga underlag vid en revidering.

Nedan redovisas de uppdrag som föreslås prioriteras kommande 4 årsperiod innan en ny översiktsplan eller en ny planeringsstrategi antas.

Arbete med översiktlig planering

- Börja med havsområdet genom projektet Blå ÖP (2025).
- Följa utvecklingen av regler, nationella specifikationer och vägledningar för digital översiktsplan.
- Översyn av markområdena föreslås påbörjas nästa mandatperiod (2026-2030).
- Ny digital översiktsplan i samband med uppdatering av översiktsplan (2026-2030).

Kvarstående följduppdrag från *Utblick Öckerö*

- Klimatanpassningsplan
- Gestaltningsprogram för offentlig miljö. Bedöms allt för detaljerad och ej relevant i strategisk mening för fortsatt arbete. I kommande arbete med översiktsplan kommer *Politik för gestaltad livsmiljö* utgöra viktigt planeringsunderlag att förhålla sig till.

Kvarstående följduppdrag från *Utblick Öckerö utpekade i mandatmålsarbetet*

- Handlingsplan för förorenade områden 2025-2026
- Kulturmiljöprogram 2024-2026
- Energiplan och energieffektivisering 2024-2026
- Öckerö kommun ska ha en god beredskap för att hantera samhällsstörningar
 - Utredda behov av reservkraft och störningar i energiförsörjningen
 - Etablering av trygghetspunkter

Övriga identifierade behov att hantera i fortsatt mandatmålsarbete

- Översyn och aktualisering av Trafikstrategin
- Framtagande av ny P-norm
- Färdigställande av Vattentjänstplanen.
- Översyn och aktualisering av Näringslivsstrategiska programmet
- Översyn och aktualisering av Bostadsförsörjningsprogrammet
- Färdigställande av Marin naturvärdesinventering

Övrigt behov som påverkar strategisk markanvändning och som behöver pekats ut i kommande markanvändningskartor i samband med arbetet med en ny översiktsplan.

- Begravningsplatser – mark för framtida begravningsplatser.
- Upprustning av civilt försvar – mark och lokaler för reservkraftverk, extra förvar av bränsle. Uppställning för nödvattentankar. Behov av skyddsrum vid framtida planering av flerbostadshus mm.
- Ytor för masshantering.